

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Krakowie

LKR. 410.13.1.2023

Pani
Dr hab. Elżbieta Wilk-Woźniak, prof. IOP PAN
Dyrektor
Instytut Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk
al. Adama Mickiewicza 33
31-120 Kraków

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/040 Planowanie i realizacja monitoringu przyrody

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Instytut Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk (dalej: <i>Instytut</i> lub <i>IOP PAN</i>), al. Adama Mickiewicza 33, 31-120 Kraków.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Dr hab. Elżbieta Wilk-Woźniak, prof. IOP PAN, Dyrektor, od 25 kwietnia 2018 r. ¹ (dalej: <i>Dyrektor</i>). W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnił: prof. dr hab. Henryk Okarma, Dyrektor od 1 maja 2010 r. do dnia 24 kwietnia 2018 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Planowanie i realizacja zadań związanych z gromadzeniem, sporządzaniem i przekazywaniem informacji do właściwych organów w ramach prowadzonego monitoringu przyrody.
Okres objęty kontrolą	2012-2023 (I połowa) z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed i po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontroler	Małgorzata Kram, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/65/2023 z 21 czerwca 2023 r. i upoważnienie do kontroli nr LKR/116/2023 z 13 października 2023 r. (akta kontroli str. 1-2, 1615)

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA	W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, Instytut nie w pełni prawidłowo realizował zadania w ramach prowadzonego monitoringu przyrody. Stwierdzone nieprawidłowości polegały na nieterminowej realizacji niektórych postanowień umów zawartych ze Skarbem Państwa – Głównym Inspektoratem Ochrony Środowiska ⁴ , co skutkowało obowiązkiem zapłaty kar umownych w łącznej wysokości 191,9 tys. zł.
Uzasadnienie oceny ogólnej	Na podstawie trzech zakończonych umów zrealizowano monitoring przyrody obejmujący: 3 gatunki ważek, 17 gatunków chrząszczy, 19 gatunków motyli, 6 gatunków mięczaków, po jednym gatunku pijawek i skorupiaków, 17 gatunków ryb i minogów, 14 gatunków płazów, 3 gatunki gadów i 19 gatunków ssaków. Ponadto, w ramach Umowy 2012, monitoringiem objęto 36 gatunków roślin oraz 39 rodzajów siedlisk. Planowanie i zakres realizowanych zadań został ustalony przez GIOŚ w Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia ⁵ i w takiej formie został zrealizowany przez IOP PAN. Do badania poszczególnych gatunków i siedlisk zastosowano

¹ Prezes PAN powierzył jej obowiązki pełniące obowiązki dyrektora IOP PAN z dniem 25 kwietnia 2018 r. do 31 grudnia 2018 r. W dniu 17 grudnia 2018 r. Prezes PAN powołał ją na dyrektora IOP PAN na czteroletnią kadencję od 1 stycznia 2019 r. do 31 grudnia 2022 r., a w dniu 14 grudnia 2022 r. na kolejną kadencję 1 stycznia 2023 r. do 31 grudnia 2026 r.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: *ustawa o NIK*.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej. W niniejszym wystąpieniu zastosowano ocenę opisową.

⁴ Dalej: *G/IOŚ*. Szczegółowy opis umów zawartych z GIOŚ przedstawiono w dalszej części wystąpienia pokontrolnego.

⁵ Dalej: *SIWZ*.

ujednolicone metodyki badania zgodnie z wytycznymi GIOŚ lub zgodnie z metodyką uzgodnioną z GIOŚ, a przygotowaną przez IOP PAN (dotyczyło to w szczególności zadań realizowanych w ramach Umowy 2012).

IOP PAN nie zrealizował terminowo wszystkich etapów w trzech zakończonych umowach. Opóźnienia w przekazaniu sprawozdań z wykonania poszczególnych etapów dotyczyły 23 (56%) z 41 etapów zakończonych do 30 czerwca 2023 r. Za opóźnienia, wynikające z nieterminowej realizacji postanowień umów, GIOŚ naliczył kary, które zostały niezwłocznie zapłacone przez IOP PAN w wymaganej wysokości, tj. łącznie 191,9 tys. zł. Kary stanowiły ok. 1% wartości trzech umów, która wynosiła łącznie 17 069,2 tys. zł⁶. Z drugiej strony, Instytut nie dochodził kar umownych od wykonawców (ekspertów zewnętrznych), którzy nie zrealizowali zawartych umów w terminie, przyjmując, że nie ponosili odpowiedzialności za okoliczności powodujące niedotrzymanie terminu. IOP PAN dysponował odpowiednim potencjałem kadrowym w celu realizacji monitoringu przyrodniczego. W przypadku każdej z czterech umów zawieranych z GIOŚ ustanowiono kierownika projektu⁷, opiekuna naukowego⁸ i wymaganą liczbę koordynatorów głównych i krajowych, którzy posiadali kwalifikacje i doświadczenie zgodne z wymaganiami GIOŚ. Przekazywane do GIOŚ sprawozdania z realizacji poszczególnych etapów sporządzano na podstawie zebranych danych w ramach przeprowadzonych badań terenowych i/lub zebranych ankiet. Dane z badań terenowych wprowadzano bezpośrednio do systemu elektronicznego, jednakże proces ich akceptacji i weryfikacji prowadzony przez koordynatorów krajowych, koordynatorów głównych oraz kierownika projektu nie był dokumentowany. Dopiero od 2020 r. system elektronicznej bazy danych wymuszał akceptację wpisanych danych na kolejnych etapach realizacji prac (tj. przez koordynatora krajowego, koordynatora głównego i kierownika projektu). W przypadku gdy ta sama osoba pełniła kilka funkcji, akceptacji dokonywał kierownik projektu.

W trakcie kontroli zbadano próbę obejmującą łącznie 200 stanowisk monitoringowych. W 14 przypadkach na 124 analizowane w ramach Umowy 2012 stwierdzono, że karty zawierały niekompletne dane, np. nie wykonano minimum dwóch zdjęć.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1.

W latach 2012-2023 (I półrocze) IOP PAN zawarł z GIOŚ cztery umowy w sprawie prowadzenia monitoringu przyrody:

1. Umowa nr 47/2012/F z dnia 24 października 2012 r., której przedmiotem był *Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000 – faza czwarta* (dalej: *Umowa 2012*) o wartości 6 472 408,00 zł. Umowa została zawarta w celu realizacji 11 zadań⁹, podzielonych na XV etapów, w okresie od 24 października 2012 r. do 30 września 2015 r.

⁶ Wartość podana według treści umów.

⁷ W ramach wszystkich czterech umów z GIOŚ funkcję Kierownika projektu pełniła ta sama osoba – pracownik IOP PAN (dalej: *Kierownik projektu*).

⁸ W ramach wszystkich czterech umów z GIOŚ funkcję Opiekuna naukowego pełniła ta sama osoba – pracownik IOP PAN (dalej: *Opiekun naukowy*).

⁹ Zadanie 1. Sporządzenie projektu raportu dla Komisji Europejskiej w części dot. monitoringu.

Zadanie 2. *Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych*, składające się z 2 podzadań:

- zadania 2A. *Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych*,
- zadania 2B. *Prezentacja danych z monitoringu na stronie internetowej*.

Zadanie 3. *Tłumaczenie przewodników metodycznych*.

Zadanie 4. *Opracowanie tekstów przewodników metodycznych*.

Zadanie 5. *Wydanie przewodników metodycznych*.

Zadanie 6. *Szkolenie z monitoringu dla służb ochrony przyrody*.

W szczegółowym opisie przedmiotu zamówienia, stanowiącym załącznik nr 1 umowy ustalono m.in. minimalne liczby monitorowanych gatunków i typów siedlisk przyrodniczych oraz stanowisk badawczych (minimum 38 typów siedlisk przyrodniczych na minimum 2 900 stanowiskach; minimum 36 gatunków roślin na minimum 430 stanowiskach; minimum 52 gatunki zwierząt na minimum 810 stanowiskach). IOP PAN został zobowiązany do realizacji umowy przy pomocy osób fizycznych lub podmiotów, które wykazał w ofercie, jako swój potencjał kadrowy i które spełniały wymagania określone w SIWZ, tj. pełniących funkcje: opiekuna naukowego, koordynatora projektów, głównych koordynatorów do siedlisk przyrodniczych, głównych koordynatorów do gatunków roślin, głównych koordynatorów do gatunków zwierząt, koordynatorów krajowych do poszczególnych typów siedlisk przyrodniczych, koordynatorów krajowych do poszczególnych gatunków roślin oraz koordynatorów krajowych do poszczególnych gatunków zwierząt. Ponadto, w załączniku nr 1 do umowy zamieszczono: harmonogram przekazywania wyników prac do odbioru, minimalną listę gatunków i typów siedlisk przyrodniczych, które będą objęte monitoringiem oraz liczbę stanowisk, na których będą one monitorowane.

Wskazano także, że w ramach zadania 1. *Sporządzenie projektu raportu dla Komisji Europejskiej w części dot. monitoringu*, IOP PAN zbierze dostępne materiały, na podstawie, których opracuje projekt części raportu dla Komisji Europejskiej z wdrażania Dyrektywy Siedliskowej w zakresie dotyczącym monitoringu, tj. stanu ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych zgodnie z wymaganiami wytycznych do sporządzania raportu zatwierdzonych przez Komitet Siedliskowy¹⁰.

W załączniku nr 1 do umowy opisano organizację monitoringu wskazując, że prace monitoringowe będą prowadzone na trzech poziomach: instytucja koordynująca, w tym koordynatorzy główni, koordynatorzy krajowi monitoringu określonego gatunku lub siedliska przyrodniczego oraz ekspert lokalny. Wskazano także formę i terminy przekazania pracy. Załącznik nr 2 do umowy stanowił harmonogram rzeczowo-finansowy, opisujący terminy realizacji etapów i zadania wchodzące w ich skład oraz koszty poszczególnych etapów.

(akta kontroli str. 113-128, 150-153, 662-669)

2. Umowa nr 38/2015/F z dnia 8 października 2015 r., której przedmiotem był *Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000 w latach 2015-2018 w zakresie gatunków zwierząt* (dalej: *Umowa 2015*) o wartości 4 188 162,00 zł. Umowa została zawarta na realizację siedmiu zadań¹¹ podzielonych na XVIII etapów, w okresie od 8 października 2015 r. do 24 czerwca 2019 r.

Zadanie 7. *Przygotowanie materiału do publikacji w Biuletynie Monitoringu Przyrody w ramach Biblioteki Monitoringu Środowiska.*

Zadanie 8. *Wydanie Biuletynu Monitoringu Przyrody w ramach Biblioteki w Monitoringu Środowiska.*

Zadanie 9. *Wskazania dla dalszego monitoringu.*

Zadanie 10. *Raport końcowy z czwartej fazy monitoringu.*

Zadanie 11. *Wypełnienie formularza Eurostat/OECD.*

¹⁰ Assessment and reporting under Article 17 of the Habitats Directive. Explanatory Notes & Guidelines for the period 2007-2012. Final draft July 2011.

¹¹ Zadanie 1. *Monitoring gatunków zwierząt*: badanie terenowe, opracowanie wyników, udział w przeprowadzeniu szkolenia.

Zadanie 1A. *Badanie terenowe* obejmowało: organizację prac monitoringowych terenowych i kameralnych, harmonogram wykonywania badań, metodyki badawcze, zakres i sposób prowadzenia badań terenowych.

Zadanie 1B. *Opracowanie wyników* obejmowało zadanie 1B1. *Opracowanie wyników monitoringu dla poszczególnych gatunków badanych w ramach Projektu*, zadanie 1B2. *Opracowanie wyników monitoringu w formie elektronicznej*, zadanie 1B3. *Opracowanie zmodyfikowanej metodyki monitoringu niedzwiedzia brunatnego* oraz zadanie 1B4. *Opracowanie wzoru/wzorów obliczania oceny stanu ochrony oraz jego parametrów dla gatunku zwierząt na poziomie regionu biogeograficznego oraz dokonanie tych ocen dla wybranych gatunków.*

Zadanie 1C. *Udział w przeprowadzeniu szkolenia.*

Zadanie 2. *Aktualizacja strony internetowej.*

Zadanie 3. *Opracowanie biuletynu monitoringu przyrody.*

Zadanie 4. *Wskazania dla dalszego Monitoringu.*

Zadanie 5. *Raport końcowy.*

Zadanie 6. *Projekt raportu dla Komisji Europejskiej.* Zadanie obejmowało m.in. opracowanie projektu części raportu dla Komisji Europejskiej z wdrażania Dyrektywy Siedliskowej w zakresie dotyczącym Monitoringu tj. stanu ochrony gatunków zwierząt.

W szczegółowym opisie przedmiotu zamówienia stanowiącym, załącznik nr 1 umowy ustalono m.in., że w jej ramach będzie monitorowanych minimum 75 gatunków zwierząt na minimum 1 650 stanowiskach, a ponadto dla jednego gatunku (niedźwiedź) IOP PAN opracuje zmodyfikowaną metodykę monitoringu, z uwzględnieniem wskazań i dotychczasowych wyników. IOP PAN zobowiązał się do realizacji umowy przy pomocy osób fizycznych lub podmiotów, które wykazał w ofercie jako swój potencjał kadrowy i które spełniają wymagania określone w SIWZ, tj. pełniących funkcje: opiekuna naukowego, koordynatora projektu, koordynatora głównego ds. wybranych bezkręgowców, w tym owadów, koordynatora głównego ds. wybranych kręgowców, w tym ryb lub płazów, koordynatora głównego ds. kręgowców lub bezkręgowców oraz koordynatorów krajowych do poszczególnych gatunków zwierząt. Wskazano także, że w ramach zadania 6. *Projekt raportu dla Komisji Europejskiej* zrealizowany zostanie cel, tj. *wypełnienie zobowiązań sprawozdawczych wobec Unii Europejskiej oraz pozyskanie informacji dotyczących stanu ochrony poszczególnych gatunków zwierząt wymienionych w raporcie dla Komisji Europejskiej z art. 17 Dyrektywy Siedliskowej.*

Ustalono, że prace monitoringowe będą zorganizowane na czterech poziomach (instytucja koordynująca; koordynatorzy główni, koordynatorzy krajowi monitoringu określonego gatunku zwierząt oraz eksperci lokalni) i przedstawiono minimalny zakres zadań do realizacji. Załącznik nr 2 do umowy stanowił harmonogram rzeczowo-finansowy, opisywał terminy realizacji etapów, zadania wchodzące w ich skład oraz koszty poszczególnych etapów. W opisie przedmiotu zamówienia zamieszczono załączniki, tj.: listę gatunków zwierząt, minimalną liczbę stanowisk badawczych, częstotliwość badań, stanowiska uzupełniające, schemat sprawozdania z monitoringu oraz formularz OECD dla pojedynczego gatunku dotyczący gatunków zagrożonych.

(akta kontroli str. 95-112, 150-153, 662-669)

- Umowa nr ZP/DMŚ/181/2020/F z 6 października 2020 r., której przedmiotem był *Monitoring gatunków zwierząt z uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000, lata 2020-2022* (dalej: *Umowa 2020*) o wartości 6 408 619,80 zł. Umowa została zawarta na realizację ośmiu zadań¹² realizowanych w VIII etapach w okresie od 6 października 2020 r. do 20 czerwca 2022 r.

W szczegółowym opisie przedmiotu zamówienia, stanowiącym załącznik nr 1 do umowy ustalono m.in., że w jej ramach będzie monitorowanych 50 gatunków zwierząt *na około 1 887 stanowiskach monitoringowych*. Ponadto, przedmiotem Umowy 2020 było: opracowanie wyników badań terenowych i przygotowanie materiałów do aktualizacji strony internetowej, opracowanie Biuletynu Monitoringu Środowiska poświęconego raportowi z wdrażania Dyrektywy Siedliskowej¹³, opracowanie i publikacja Biuletynu Monitoringu Środowiska z wynikami monitoringu zwierząt z lat 2020-2021, opracowanie zaleceń na kolejne lata monitoringu oraz wypełnienie

---

Zadanie 7. *Informacja o gatunkach zagrożonych.*

¹² Zadanie 1. *Prace terenowe.*

Zadanie 2. *Sprawozdania z monitoringu gatunków.*

Zadanie 3. *Biuletyn Monitoringu Przyrody I.*

Zadanie 4. *Biuletyn Monitoringu Przyrody II.*

Zadanie 5. *Zalecenia dotyczące realizacji monitoringu gatunków zwierząt w ramach Monitoringu gatunków i siedlisk przyrodniczych w latach 2022-2024.*

Zadanie 6. *Informacja o gatunkach zagrożonych.*

Zadanie 7. *Wsparcie merytoryczne.*

Zadanie 8. *Pilotażowy monitoring niedźwiedzia.*

¹³ Zadanie 3. *Biuletyn Monitoringu Przyrody I* obejmowało m.in.: opracowanie materiałów do publikacji w Biuletynie Monitoringu Przyrody, wydawanym przez GIOŚ w serii Biblioteka Monitoringu Środowiska, na temat stanu ochrony 136 gatunków zwierząt, uwzględnionych w raporcie złożonym przez Polskę do Komisji Europejskiej na podstawie art. 17 Dyrektywy Siedliskowej za lata 2013-2018.

formularza dotyczącego gatunków zagrożonych, przekazywanego do OECD, w zakresie gatunków zwierząt.

W Umowie 2020 uzgodniono, że IOP PAN otrzyma od GIOŚ dostęp do Systemu Informatycznego Monitoringu Gatunków i Siedlisk Przyrodniczych (dalej: *SIMGSP*), obejmującego bazę danych, aplikację typu *workflow* i portal mapowy, zawierający dotychczasowe wyniki monitoringu i lokalizacje stanowisk monitoringowych, a także otrzyma warstwę wektorową GIS ze stanowiskami monitorowanych gatunków. Integralnymi załącznikami umowy były również: harmonogram rzeczowo-finansowy (załącznik nr 2), protokół zdawczo-odbiorczy (załącznik nr 3), wykaz osób lub podmiotów biorących udział w realizacji pracy (załącznik nr 4) oraz umowa powierzenia przetwarzania danych osobowych (załącznik nr 5). Ustalono, że prace terenowe monitoringu będą zorganizowane w oparciu o cztery poziomy organizacji i kontroli: kierownik projektu ze strony Wykonawcy, koordynatorzy główni, koordynatorzy krajowi oraz eksperci lokalni.

(akta kontroli str. 75-94, 150-153, 662-669)

4. Umowa nr GIOŚ/ZP/122/2023/DMŚ/NFOŚiGW z dnia 10 maja 2023 r., której przedmiotem był *Monitoring gatunków zwierząt z uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000, lata 2023-2025* (dalej: *Umowa 2023*) o wartości 15 831 040,95 zł. Umowa została zawarta na realizację dziewięciu zadań¹⁴, podzielonych na XIII etapów, w okresie od 10 maja 2023 r. do 14 listopada 2025 r.

W szczegółowym opisie przedmiotu zamówienia, stanowiącym załącznik nr 1 umowy ustalono m.in., że w jej ramach będzie monitorowanych 56 gatunków zwierząt na około 1 643 stanowiskach monitoringowych. W ramach realizacji ww. umowy założono opracowanie sprawozdań z monitoringu 53 gatunków zwierząt oraz przeprowadzenie ankiet dotyczących występowania trzech gatunków zwierząt (niedźwiedzia, wilka i rysia). Ponadto, przedmiotem Umowy 2023 było opracowanie i publikacja Biuletynu Monitoringu Przyrody z wynikami monitoringu zwierząt z lat 2023-2024, opracowanie raportu z art. 17 Dyrektywy Siedliskowej w zakresie gatunków zwierząt, opracowanie zaleceń na kolejne lata monitoringu oraz wypełnienie formularza OECD dotyczącego gatunków zagrożonych.

W Umowie 2023 uzgodniono, że GIOŚ nada dostęp IOP PAN do *SIMGSP*. Załącznikami do umowy były również: harmonogram rzeczowo-finansowy (załącznik nr 2), protokół zdawczo-odbiorczy (załącznik nr 3), wykaz osób lub podmiotów biorących udział w realizacji pracy (załącznik nr 4), umowa powierzenia przetwarzania danych osobowych (załącznik nr 5), wydruk z Rejestru instytutów naukowych (załącznik nr 6), klauzula informacyjna RODO (załącznik nr 7) oraz formularz ofertowy (załącznik nr 8). Ustalono, że prace terenowe monitoringu zostaną zorganizowane w oparciu o cztery poziomy organizacji i kontroli: kierownik projektu ze strony Wykonawcy, koordynatorzy główni, koordynatorzy krajowi oraz eksperci lokalni.

(akta kontroli str. 51-74)

2.

W okresie objętym, kontrolą harmonogram realizacji poszczególnych etapów wykonywanych w ramach zawartych umów, był ustalany przez GIOŚ i zamieszczany

¹⁴ Zadanie 1. Prace terenowe.

Zadanie 2. Sprawozdania z monitoringu gatunków.

Zadanie 3. Badanie rozmieszczenia wilka i rysia.

Zadanie 4. Badanie rozmieszczenia niedźwiedzia.

Zadanie 5. Biuletyn Monitoringu Przyrody.

Zadanie 6. Raport z art. 17 Dyrektywy Siedliskowej.

Zadanie 7. Zalecenia dotyczące realizacji monitoringu gatunków zwierząt w ramach Monitoringu Gatunków i Siedlisk Przyrodniczych w latach 2026-2031.

Zadanie 8. Informacja o gatunkach zagrożonych.

Zadanie 9. Wsparcie merytoryczne.

w SIWZ. Analiza zawiadomień o zrealizowanym zakresie prac wynikającym z poszczególnych etapów umów, przekazanych raportów oraz protokołów zdawczo-odbiorczych wykazała, że poszczególne etapy zostały zaplanowane zgodnie z umowami. W odniesieniu do:

1. Umowy 2012 – harmonogram rzeczowo-finansowy zrealizowano w 15 etapach, z czego w przypadku 13 z nich, wymagane sprawozdanie przedłożono po terminie określonym w umowie;
2. Umowy 2015 – harmonogram rzeczowo-finansowy zrealizowano w 18 etapach, z czego w przypadku trzech z nich, wymagane sprawozdanie przedłożono po terminie określonym w umowie;
3. Umowy 2020 – harmonogram rzeczowo-finansowy zrealizowano w ośmiu etapach, z czego w przypadku siedmiu z nich, wymagane sprawozdanie przedłożono po terminie określonym w umowie.
4. Umowy 2023 w harmonogramie rzeczowo-finansowym zaplanowano 13 etapów, z czego w toku kontroli nie upłynął termin realizacji żadnego z etapów.

Dalszy opis przedstawiono w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 47-48, 52-128)

W IOP PAN przyjmowano plany finansowe na poszczególne lata, które zostały zatwierdzone przez Radę Naukową Instytutu, a ich wykonanie wynosiło przykładowo 11 066 tys. zł w 2012 r. i 14 220 tys. zł w 2022 r. Przychody z umów z GIOŚ wynosiły 419,2 tys. zł w 2012 r. i 886,1 tys. zł w 2022 r. Procentowy udział przychodów z umów z GIOŚ wynosił 3,8% w 2012 r. i 6,2% 2022 r.

(akta kontroli str. 154-156, 1041-1076)

3.

Zawarte z GIOŚ cztery umowy obejmowały łącznie 54 etapy realizacji monitoringu przyrody, przy czym do 30 czerwca 2023 r. zakończono realizację wszystkich 41 etapów w ramach trzech umów (Umowa 2012 – 15 etapów, Umowa 2015 – 18 etapów i Umowa 2020 – 8 etapów). W terminie określonym w umowach¹⁵ zostało odebranych przez GIOŚ 29 etapów (15 etapów w ramach Umowy 2012; 7 etapów w ramach Umowy 2015 i 7 etapów w ramach Umowy 2020). Opóźnienia wynosiły od 1 dnia do 28 dni roboczych w przypadku sporządzenia protokołów zdawczo-odbiorczych dotyczących realizacji 11 etapów w ramach Umowy 2015¹⁶. Ponadto, w przypadku protokołu zdawczo-odbiorczego VI etapu Umowy 2020 w dokumencie zamieszczono niewłaściwą datę (z poprzedniego roku).

(akta kontroli str. 51-128, 129-132, 186-315)

Dyrektor wyjaśniła, że *opóźnienia w podpisaniu protokołów zdawczo-odbiorczych związane były z koniecznością dokonania poprawek o charakterze redakcyjno-edytorskim. Zdarzało się, że w czasie odbioru oddanego sprawozdania, Komisja wniosowała o dokonanie poprawek o charakterze redakcyjno-edytorskim i ostatecznie protokół zdawczo-odbiorczy był podpisywany z terminem zaakceptowania takich poprawek.*

¹⁵ W § 4 ust. 3 Umowy 2012 (Odbiór pracy) określono, że odbiór każdego etapu pracy nastąpi w terminie do 50 dni roboczych od dnia otrzymania przez Zamawiającego zawiadomienia o zakończeniu danego etapu pracy.

W § 2 ust. 4 i ust. 5 Umowy 2015 (Wykonanie pracy i odbiór) określono, że odbiór każdego etapu pracy nastąpi w terminie do 55 dni roboczych od dnia otrzymania przez Zamawiającego zawiadomienia o zakończeniu danego etapu pracy i złożenia w siedzibie Zamawiającego wyników pracy. Odbiór każdego etapu pracy nastąpi na podstawie protokołu zdawczo-odbiorczego, spisane w obecności przedstawicieli Zamawiającego i Wykonawcy.

W § 2 ust. 3 Umowy 2020 (Wykonanie pracy i odbiór), określono, że odbiór etapu nastąpi w ciągu 21 dni kalendarzowych od wpływu do Zamawiającego pisemnego zawiadomienia Wykonawcy o zakończeniu wykonania etapu przez Wykonawcę i złożenia w siedzibie Zamawiającego wyników etapu Pracy, na podstawie protokołu zdawczo-odbiorczego, stanowiącego załącznik nr 3 do Umowy, spisane w obecności przedstawicieli Zamawiającego i Wykonawcy.

¹⁶ Opóźnienia w podpisaniu protokołów zdawczo-odbiorczych obliczono w oparciu o daty przekazania sprawozdań przez IOP PAN do GIOŚ.

4.

W ramach 175 monitoringów gatunków i siedlisk¹⁷, które były przedmiotem trzech umów z GIOŚ, dla siedmiu gatunków (kozica, niedźwiedź, ryś, suseł perełkowany, świstak, wilk, żubr) umowy nie przewidywały przeprowadzania badań terenowych (sprawozdania realizowano na podstawie pozyskanych ankiet). W dwóch przypadkach (Umowa 2012), tj.: górówka sudecka i jaskinie nieudostępnione do zwiedzania, częstotliwość wykonania badań terenowych nie była możliwa do określenia¹⁸.

W ramach Umowy 2012 IOP PAN przeprowadził monitoring 39 siedlisk¹⁹. W odniesieniu do 18 rodzajów siedlisk²⁰, badania monitoringowe zrealizowano w oparciu o wstępne metodyki, które zostały uzgodnione z GIOŚ przed rozpoczęciem badań, w odniesieniu do pozostałych 21 rodzajów siedlisk badania terenowe odbyły się zgodnie z terminami wynikającymi z metodyki badań GIOŚ. W odniesieniu do 36 gatunków roślin²¹ wszystkie zostały zrealizowane zgodnie z terminami wynikającymi z metodyki. W odniesieniu do 20 gatunków zwierząt (19 w ramach Umowy 2012 i 1 w ramach Umowy 2015) badania monitoringowe zrealizowano w oparciu o wstępne metodyki, które zostały uzgodnione z GIOŚ. W przypadku pozostałych 127 gatunków zwierząt²² (odpowiednio: Umowa 2012 – 22; Umowa 2015 – 59, Umowa 2020 – 46) prace monitoringowe były prowadzone na podstawie obowiązujących metodyk²³.

W ramach Umowy 2023 badania terenowe 56 gatunków będą realizowane według harmonogramu ustalonego przez GIOŚ.

(akta kontroli str. 46, 157-160, 861-878, 1007-1016)

Dyrektor wyjaśniła, że w latach objętych kontrolą nie były proponowane nowe gatunki do monitoringu, ponieważ nie wiemy jakie gatunki ostatecznie są monitorowane przez inne jednostki poza IOP PAN. Natomiast regularnie proponujemy zmiany w metodykach, które są szeroko dyskutowane, ale ostatecznie nie są procedowane. Natomiast, w ramach Monitoringu gatunków zwierząt z uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000, lata 2020-2022, Etap V, Zadanie 5. Zalecenia dotyczące monitoringu gatunków zwierząt w ramach Monitoringu gatunków i siedlisk przyrodniczych w latach 2022-2024, zaproponowano 210 dodatkowych stanowisk monitoringowych²⁴ dla 37 gatunków zwierząt, które zostały zaakceptowane przez GIOŚ. Podano ich przybliżoną lokalizację oraz uzasadniono zalecenie założenia nowego stanowiska.

(akta kontroli str. 1323-1327)

5.

W okresie objętym kontrolą IOP PAN zrealizował monitoring 314 pozycji (gatunków lub siedlisk²⁵) w 12 różnych grupach, tj. cały zakres zadań wynikający z umów zawartych z GIOŚ. W zakresie różnych gatunków zwierząt monitoringiem objęto

¹⁷ Gatunki zwierząt uwzględniono dwukrotnie lub trzykrotnie, jako monitorowane w ramach różnych umów, gatunki roślin i rodzaje siedlisk monitorowane były jedynie w ramach Umowy 2012.

¹⁸ Gatunek/siedlisko było monitorowane tylko raz i nie przewidziano ich do kolejnych badań w następnych latach. Metodyka uzgodniona z GIOŚ.

¹⁹ Według Umowy 2012 miał wykonać monitoring minimum 38 siedlisk. Dodatkowe siedlisko to Wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi o kodzie 2330.

²⁰ Badania monitoringowe siedlisk realizowano wyłącznie w ramach Umowy 2012.

²¹ Badania monitoringowe roślin realizowano wyłącznie w ramach Umowy 2012.

²² Dane dotyczą gatunków monitorowanych w ramach poszczególnych umów z GIOŚ.

²³ Z wyjątkiem gatunków, dla których monitoring nie obejmował prac terenowych. Były one realizowane przez inne instytucje.

²⁴ Przykładowo były to: Barczatka kataks – propozycja założenia jednego stanowiska w województwie podkarpackim w celu poprawy reprezentatywności sieci stanowisk monitoringowych dla tego rzadkiego gatunku; Niepylak mnemozyna – propozycja założenia stanowiska w dolinie Narwi dla poprawy reprezentatywności sieci oraz wydzielenie nowego stanowiska w Kapicach, gdzie gatunek tworzy metapopulację zasiedlając szereg stanowisk w kompleksie łąk; Strzępotek hero – propozycja założenia jednego stanowiska w województwie podlaskim w celu poprawy reprezentatywności sieci stanowisk monitoringowych.

²⁵ W okresie objętym kontrolą siedliska i gatunki roślin były przedmiotem monitoringu tylko w ramach jednej, pierwszej umowy z GIOŚ, tj. Umowy 2012, pozostałe trzy umowy zawarte z GIOŚ dotyczyły wyłącznie monitoringu różnych gatunków zwierząt.

łącznie: 3 gatunki wążek, 17 gatunków chrząszczy, 19 gatunków motyli, 6 gatunków mięczaków, po jednym gatunku pijawek i skorupiaków, 17 gatunków ryb i minogów, 14 gatunków płazów, 3 gatunki gadów i 19 gatunków ssaków.

W podziale na umowy struktura gatunków/siedlisk przedstawiała się następująco:

- w ramach Umowy 2012 monitorowano 39 rodzajów siedlisk, 36 gatunków roślin kwiatowych oraz 52 gatunki zwierząt;
- w ramach Umowy 2015 monitoringiem objęto 77 gatunków zwierząt;
- w ramach Umowy 2020 monitoringiem objęto 51 gatunków zwierząt.

W okresie objętym kontrolą monitoringiem objęto dwukrotnie 36 gatunków zwierząt, a 21 gatunków było monitorowane w ramach każdej z trzech zrealizowanych przez IOP PAN umów.

(akta kontroli str. 51-128, 1007-1016)

6.

W okresie objętym kontrolą, w IOP PAN nie wystąpiły przypadki niezrealizowania przedmiotu umowy w związku z czym, IOP PAN nie informował GIOŚ o braku możliwości wykonania przedmiotu umowy.

(akta kontroli str. 182)

7.

W ramach realizacji umów z GIOŚ do 30 czerwca 2023 r. Instytut przeprowadził monitoring 314²⁶ gatunków i siedlisk.

W 38 przypadkach gatunek/siedlisko monitorowany był na podstawie wstępnej metodyki opracowanej przez IOP PAN przed rozpoczęciem badań terenowych i testowanej w ramach tych prac. Metodyki opracowano w ramach realizacji umowy i zostały one przyjęte przez GIOŚ przed rozpoczęciem badań wynikających z Umowy 2012. W przypadku jednego gatunku (arnika górską) realizowanego w ramach Umowy 2012, w metodyce GIOŚ brak było precyzyjnie podanego okresu badań terenowych.

Zgodnie z umowami zawartymi z GIOŚ zlecony monitoring przyrody nie obejmował badań terenowych dla następujących gatunków:

1. Umowa 2012 – siedem gatunków (kozica, niedźwiedź, ryś, suseł perełkowany, świstak, wilk, żubr);
2. Umowa 2015 – trzy gatunki (ryś, suseł perełkowany, wilk);
3. Umowa 2020 – dwa gatunki (kozica, świstak);
4. Umowa 2023 – dwa gatunki (kozica, świstak).

Informacje były wpisywane do bazy danych monitoringu przez ekspertów lokalnych, a formularz bazy danych był tożsamy z formularzem terenowym wynikającym z zatwierdzonych metodyk. Baza danych była udostępniona przez GIOŚ²⁷ za pośrednictwem aplikacji na czas niezbędny do realizacji zadań przypisanych do funkcji koordynatora.

(akta kontroli str. 51-128, 136-138, 157-160, 843-860, 973-981)

Koordynator krajowy²⁸ wyjaśnił, że to ekspert lokalny wypełnia bazę danych korzystając z formularzy terenowych, a poprawne wypełnienie bazy danych jest *tożsame z poprawnym formularzem terenowym*, a zatem sprawdzenie poprawności wypełnienia bazy danych było tożsame z prawidłowością i kompletnością wypełnienia formularzy terenowych przy czym kompletność wypełnionych danych była

²⁶ Liczba gatunków liczona dla każdej z umów z GIOŚ oddzielnie.

²⁷ W odniesieniu do Umowy 2020 i Umowy 2023.

²⁸ Umowa 2015 i Umowa 2023.

sprawdzana automatycznie przez wykorzystywaną aplikację udostępnioną przez GIOŚ – w przypadku braku wypełnienia przez ekspertów pól obowiązkowych, formularz nie mógł być przesłany do koordynatora krajowego. Kontrola wpisanych danych polegała na wykrywaniu odstępstw w wartościach wpisywanych do bazy, tj. gdy wartość była zbyt wysoka lub zbyt niska i wyjaśnianiu wpisów z ekspertami. Jako koordynator krajowy sprawdzał on, czy dane wpisane są prawidłowe z punktu widzenia formalnego, tj. np. czy ocena stanu ochrony zgadza się z wpisanymi wartościami wskaźników. Niepoprawnie wypełnione formularze (w bazie danych) były odsyłane do ekspertów lokalnych w celu uzupełnienia lub weryfikacji danych. Kontroli podlegała określona liczba stanowisk w przypadku każdego gatunku. Na tej podstawie ekspert otrzymywał informacje, gdzie dokładnie popełnił błędy oraz wskazania ogólne dotyczące dalszego uzupełniania raportów, a także polecenie, aby pod kątem wykrytych nieprawidłowości sprawdził pozostałe stanowiska. Po potwierdzeniu przez eksperta wykonania pracy kontrolowałem ponownie część raportów, przy czym były to także raporty wcześniej niekontrolowane, sprawdzając czy ekspert zastosował przekazane uwagi do poprawy innych raportów wprowadzonych do bazy danych.

Ponadto Koordynator krajowy wyjaśnił, że podstawą weryfikacji dat wykonanych kontroli były załączane do bazy danych fotografie z datą ich wykonania. Takie fotografie miał obowiązek wykonać każdy z wykonawców prac terenowych.

W odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób koordynator uwierzył w przeprowadzenie weryfikacji zgodności badań terenowych z metodyką, wyjaśnił on, że *uwierzytelnienie polegało na ocenie kompletności danych wprowadzonych do bazy danych oraz analizy fotografii wprowadzanych do bazy. Brak fotografii mógłby świadczyć o niewywiązaniu się wykonawcy z zadania. Dodatkowo analizowałem czy wpisane do bazy wartości nie odbiegają znacząco od stanu jaki znałem z wcześniejszych pobytów w terenie oraz czy są wiarygodne. W przypadku wątpliwości kontaktowałem się z ekspertem lokalnym lub koordynatorem krajowym osobiście. Uwierzytelnienia dokonywałem poprzez email i telefonicznie.*

(akta kontroli str. 161-170, 967-970)

W odpowiedzi na pytanie kto, kiedy i w jaki sposób nadzorował poprawność wykonania prac terenowych zgodnie z zatwierdzoną przez GIOŚ metodyką, Opiekun naukowy wyjaśnił, że prace terenowe wykonywane przez poszczególnych ekspertów były nadzorowane przez koordynatorów krajowych, koordynatorów głównych i kierownika projektu. Kontrola polegała na weryfikacji wprowadzonych do bazy danych sprawozdań (raportów) z prac terenowych pod kątem ich kompletności i zgodności z zatwierdzoną metodyką. Ponadto, prace terenowe były także kontrolowane przez kierownika projektu, który przeprowadzał weryfikację w terenie.

(akta kontroli str. 180-185, 967-972)

Szczegółowym badaniem objęto 4 gatunki roślin, 4 siedliska przyrodnicze i 6 gatunków zwierząt monitorowanych w ramach Umowy 2012 (odpowiednio: 39, 36 i 52), 8 gatunków spośród 76 gatunków monitorowanych w ramach Umowy 2015 i 6 gatunków zwierząt monitorowanych w ramach Umowy 2020 (łącznie 200 stanowisk, odpowiednio: 124 w ramach Umowy 2012, 35 w ramach Umowy 2015, 41 w ramach Umowy 2020). Na 124 badanych stanowiskach monitoringu realizowanego w ramach Umowy 2012, w sześciu przypadkach²⁹ dane zawarte w karcie obserwacji nie były tożsame z wymaganiami wskazanymi w metodyce GIOŚ, w innych sześciu przypadkach³⁰, termin wykonania monitoringu dla siedlisk nie był tożsamy z terminem

²⁹ Jedno stanowisko warzuchy polskiej (gatunek zanikł na stanowisku), pięć stanowisk gatunku: niedźwiedź (zmiana monitoringu z ostoi na obszary).

³⁰ Dwa stanowiska górskich reliktowych lasów sosnowych, cztery stanowiska zarośli kosodrzewiny.

wskazanych w metodyce, w ośmiu przypadkach³¹ nie wykonano minimum dwóch zdjęć. Łącznie 14 kart zawierało niekompletne dane. W sumie na 124 analizowane stanowiska realizowane w ramach Umowy 2012 uchybienia dotyczyły 11%. Na 35 badanych stanowisk monitoringu realizowanego w ramach Umowy 2015 nie stwierdzono uchybień, a na 41 badanych stanowiskach monitoringu realizowanego w ramach Umowy 2020, w trzech przypadkach stwierdzono brak zdjęć, ale dotyczyło to dwóch gatunków (świstak i dwukrotnie kozica³²), dla których IOP PAN nie realizował badań terenowych, a jedynie opracowywał sprawozdanie dla gatunku³³.

(akta kontroli str. 879-880, 1299-1313)

Raporty/sprawozdania z gatunków/siedlisk były opracowane zgodnie z danymi zebranymi w trakcie badań terenowych, objętych próbą opisaną powyżej.

(akta kontroli str. 662-842, 1299-1313)

Opiekun naukowy wyjaśnił, że zgodnie z warunkami określonymi w umowach IOP PAN nie realizował badań terenowych dla wymienionych gatunków. Dane z przeprowadzonych badań terenowych były pozyskiwane z administracji Lasów Państwowych, parków narodowych, regionalnych dyrekcji ochrony środowiska lub przekazywane przez GIOŚ. Nadzorowaniem prac terenowych, które powinny być realizowane zgodnie z metodyką, zajmowały się instytucje wykonujące te badania. IOP PAN odpowiadał za opracowanie przekazanych wyników oraz wprowadzenie ich do bazy danych GIOŚ.

(akta kontroli str. 180-185)

W trakcie kontroli NIK³⁴ przeprowadzono oględziny systemu SIMGSP, tj. bazy danych służącej do odnotowywania danych źródłowych w ramach realizowanej przez IOP PAN umowy z GIOŚ. Po zalogowaniu system pozwalał na wybranie roli (w zależności od pełnionych funkcji logującej się osoby: kierownik projektu, koordynator główny, koordynator krajowy; ekspert). Przykładowo dla roli kierownika projektu można było otworzyć siedem zakładek (plany, koordynatorzy główni, dokumenty, statystyki, uwagi, dane źródłowe, raporty). W systemie znajdowała się rozwijalna lista, opisana jako *okres*, jednak w kontrolowanym przypadku kierownik projektu miał tylko przypisany jeden, aktualny okres, tj. Umowę 2023.

Kierownik projektu miał podgląd do:

- aktualnych danych wpisanych przez eksperta dla danego stanowiska, w tym daty wykonania badań wpisanej przez eksperta, daty wpisu danych do systemu (wpisywana przez eksperta);
- historii wpisów, w tym daty przekazania danych przez eksperta do koordynatora krajowego do akceptacji – stan aktualny (zakładka dokumenty/historia – data nadawana automatycznie przez system);

Na dzień dokonywania oględzin jeszcze żaden z ekspertów i koordynatorów krajowych nie był na etapie przekazania wpisów do akceptacji koordynatorowi głównemu i takie dane nie były widoczne w systemie.

W trakcie przeprowadzonych oględzin stwierdzono, że IOP PAN posługiwał się systemem SIMGSP. Przedmiotowy system służył do zapisów danych w ramach realizacji Umowy 2023 i wymuszał zaznaczenie pola akceptacji, przez koordynatora

³¹ Dwa stanowiska dzwonecznika wonnego, jedno stanowisko warzuchy polskiej i pięć obszarów gatunku: niedźwiedź (tj. gatunku, dla którego opis stanowiska został określony zbyt ogólnie i obejmował duże obszary (np. Tatry, Gorce itp.) co uniemożliwiało wykonanie fotografii konkretnego miejsca).

³² W ramach Umowy 2020 nie wykonano zdjęć świstaka w 2020 r. i zdjęć kozicy w 2020 r. i w 2021 r., (tj. brak zdjęć zwierząt, dla których opis stanowiska został określony zbyt ogólnie i obejmował obszar Tatr).

³³ Zgodnie z punktem 1.1.14 załącznika nr 1 do Umowy 2020: W przypadku kozicy oraz świstaka dane ze stanowisk monitoringowych zostaną pozyskane przez Zamawiającego od Tatrzańskiego Parku Narodowego, który prowadzi monitoring tych gatunków na zarządzanym przez siebie terenie zgodnie z metodykami MGSP, i przekazane Wykonawcy. Wykonawca wprowadzi ww. dane do SIMGSP i wykorzysta je do realizacji przedmiotowej Umowy.

³⁴ 14 września 2023 r.

krajowego, zapisów wprowadzonych przez eksperta lokalnego, a następnie potwierdzenie akceptacji wpisów przez koordynatora głównego. Przejście na kolejny poziom wymagało akceptacji zapisów w systemie na szczeblu niższym i dopiero po akceptacji dane stawały się dostępne na kolejnym poziomie. Na podstawie danych wpisanych do systemu i zaakceptowanych przez poszczególnych koordynatorów, Kierownik projektu przygotowywał sprawozdanie z realizacji zadań w danym etapie weryfikując kompletność i terminowość wpisanych rekordów. Zestaw formatek/pól do wypełnienia w systemie był tożsamy z rubrykami wskazanymi w metodyce monitoringu i został przekazany do IOP PAN wraz z systemem przez pracowników GIOŚ. Osoby realizujące monitoring nie miały możliwości ingerencji w liczbę i nazwy pól do wypełnienia, aktywne dla nich były tylko pola tekstowe. Daty dokonania wpisów widoczne były w systemie w zakładce: historia zdarzeń. Pojawienie się nazwiska koordynatora krajowego lub głównego w historii zdarzeń było potwierdzeniem dokonania przez niego akceptacji wpisów i było rejestrowane automatycznie przez system (data i login)³⁵.

(akta kontroli str. 973-981)

Dla celów kontroli NIK, IOP PAN przedłożył wydruki:

1. raportów dla gatunku na stanowisku i raportów dla siedliska na stanowisku (np. dla niedźwiedzia brunatnego na stanowisku Tatry i Rów Podhalański); raporty zawierały m.in.: opis stanowiska, rok prowadzenia monitoringu, osoby ekspertów i ekspertów dodatkowych, wykonujących monitoring;
2. raportów/sprawozdań dotyczących poszczególnych gatunków/siedlisk objętych monitoringiem (np. sasanki słowackiej); raporty zawierały m.in. wskazanie: rok badania, rok poprzedniego badania, osoby eksperta/ów i koordynatora, liczbę stanowisk monitoringowych i ich lokalizację, wyniki badań oraz ocenę zastosowanej metodyki.

Powyższe wydruki (pliki pdf) zostały wygenerowane na podstawie informacji wpisanych do bazy danych (Umowa 2012 i Umowa 2015 – baza danych przygotowana przez IOP PAN; Umowa 2020 baza danych udostępniona przez GIOŚ). Wydruki nie zawierały dat sporządzenia, jak również podpisów osób je sporządzających i akceptujących.

(akta kontroli str. 670-842, 598-661, 973-981)

Pracownicy IOP PAN, którzy pełnili funkcje koordynatorów głównych i/lub krajowych w sprawie akceptacji dokumentacji źródłowej realizowanego monitoringu/wpisów do elektronicznej bazy danych/zatwierdzania kart (formularzy terenowych) wyjaśnili, że badania terenowe prowadzili osobiście lub prowadzili je znani im z wcześniejszej współpracy wysokiej klasy eksperci, pracownicy naukowcy, do których mieli pełne zaufanie. Realizację prac konsultowali w bezpośrednich rozmowach i kontaktach mailowych. Dane wprowadzono bezpośrednio do bazy danych GIOŚ (Umowa 2020, Umowa 2023) lub do bazy IOP PAN (Umowa 2012 i Umowa 2015), co według nich umożliwiało kontrolowanie wpisywanych danych na bieżąco. Ponadto koordynatorzy wyjaśnili, że po otrzymaniu sygnału od ekspertów o wpisaniu danych do bazy, sprawdzano sposób jej wypełnienia (poprawność i zakres). Jeśli były jakieś niedociągnięcia redakcyjne, koordynatorzy poprawiali je, jeśli były uwagi merytoryczne – kontaktowano się z ekspertem i ustalano sposób poprawy. W trakcie realizacji monitoringu w ramach Umowy 2012 dokumentacją źródłową były dane wprowadzone do monitoringowej bazy danych, stworzonej w IOP PAN. Wpisywano do niej informacje z terenu po sprawdzeniu, uporządkowaniu i uzupełnieniu, np. zweryfikowaniu prawidłowości oznaczenia gatunków roślin, statusu niektórych gatunków (czy są diagnostyczne dla danego siedliska, czy można je uznać za

³⁵ Dane archiwalne takich zdarzeń widoczne są dla administratora systemu, tj. pracowników GIOŚ.

ekspansywne, itp.). Po wprowadzeniu informacji do bazy danych traktowano je jako ostateczną wersję raportu oceny stanu ochrony gatunku lub siedliska na skontrolowanym stanowisku. Taka forma dokumentacji *miała przewagę nad kartami obserwacji: forma zapisu jest bardziej wystandardyzowana, dane o wiele łatwiej opracowywać i analizować (zwłaszcza duże ilości danych), co ma zasadnicze znaczenie dla koordynatorów krajowych przy pisaniu sprawozdań.*

Koordinatory wskazywali, że zarówno koordynatorzy krajowi jak i eksperci lokalni mieli określony czas na wprowadzenie wyników do bazy i respektowali te terminy, a akceptacja dokumentacji źródłowej przez koordynatora krajowego odbywała się na podstawie jego najlepszej wiedzy o siedlisku/gatunku oraz o metodach monitoringu. Koordynator zwykle był także w jakimś zakresie ekspertem lokalnym, a często był też twórcą metodyki obserwacji danego siedliska/gatunku i osobą zajmującą się tym gatunkiem/siedliskiem naukowo. Formalny nadzór nad koordynatorem krajowym pełnił koordynator główny. Dzięki digitalizacji danych w bazie istniała szybka możliwość zweryfikowania kompletności wypełnienia pól bazy, np. poprzez zrzut danych do Excela z czego koordynatorzy korzystali w ramach weryfikacji wprowadzanych danych.

(akta kontroli str. 905-966, 967-972, 1314-1315)

Dyrektor Instytutu wyjaśniła, że *przekazywana przez wykonawców, będących ekspertami lokalnymi dokumentacja źródłowa monitoringu przyrodniczego realizowanego na zlecenie GIOŚ przez IOP PAN w latach 2012-2023 (pierwsze półrocze) była weryfikowana przez właściwych koordynatorów głównych, właściwych koordynatorów krajowych, zespół pracowników Centrum Natura 2000 powołanego w IOP PAN oraz dodatkowych ekspertów zatrudnianych przez Instytut w zakresie niezbędnym do realizacji umów z GIOŚ. Przekazana przez wykonawców (ekspertów lokalnych) dokumentacja źródłowa była weryfikowana w terminach określonych w umowach pomiędzy Instytutem Ochrony Przyrody PAN a koordynatorami głównymi, koordynatorami krajowymi (określanymi w umowach jako wykonawcy) oraz pozostałymi osobami zatrudnionymi na potrzeby realizacji umów z GIOŚ. Prace związane z weryfikacją dokumentacji źródłowej były realizowane na podstawie umów o pracę, umów cywilnoprawnych.*

(akta kontroli str. 133-135)

8.

W umowach z GIOŚ przewidziano³⁶ wymagania kwalifikacyjne dla osób pełniących 30 różnych funkcji w przypadku Umowy 2012, dla osób pełniących 42 różne funkcje w przypadku Umowy 2015, dla osób pełniących 60 różnych funkcji w przypadku Umowy 2020 i dla osób pełniących 69 różnych funkcji w przypadku umowy 2023.

W jednym przypadku (Umowa 2015) IOP PAN został wezwany do wyjaśnienia kwalifikacji czterech osób w zakresie IT, na które IOP PAN odpowiedział pismem z dnia 20 października 2015 r., przedstawiając niezbędne certyfikaty i składając oświadczenie o posiadanych latach doświadczenia, związanego z bazami danych dla wskazanych czterech osób.

IOP PAN w każdej z zawartych z GIOŚ umów przedstawił wymagane kwalifikacje osób pełniących role: kierownika projektu, opiekuna naukowego, koordynatorów głównych i koordynatorów krajowych. W każdej z czterech zawartych z GIOŚ umów określono wymagania w odniesieniu do stanowiska kierownika projektu, który zgodnie z wymaganiami był etatowym pracownikiem IOP PAN. W odniesieniu do każdej z umów *Opiekun naukowy* posiadał tytuł naukowy profesora i stopień naukowy

³⁶ Wymagania zostały ustalone w SIWZ.

doktora habilitowanego nauk biologicznych, tj. wyższe od wymaganego minimum (stopień naukowy doktora – biolog/zoolog/leśnik).

Wykonawcy zatrudnieni na umowę o pracę w IOP PAN stanowili od 25% do 39% z ogólnej liczby osób wskazanych w załącznikach do umów. Z pozostałymi IOP PAN zawierał umowy zlecenia/o dzieło, a umowy te zawierano dopiero po podpisaniu umowy z GIOŚ (najwcześniej dopiero po dwóch miesiącach od jej podpisania). Na etapie zgłaszania oferty IOP PAN dysponował oświadczeniami potencjalnych wykonawców umowy – kandydatów do funkcji koordynatora głównego lub koordynatora krajowego.

(akta kontroli str. 9-45, 49-128, 316-369, 370-597)

W zawieranych z osobami niezatrudnionymi w IOP PAN umowach cywilnoprawnych zamieszczono m.in.: nr umowy z GIOŚ w ramach, której osoba miała wykonać zadania, opis zadania/zadań jakie zobowiązała się wykonać, termin i formę realizacji zadania, kwotę wynagrodzenia, zastrzeżenie uprawnień dla IOP PAN dochodzenia swoich praw w przypadku nienależytego wykonania umowy. W zawartych umowach cywilnoprawnych nie wskazano, z którym zadaniem i etapem, opisanym w umowie zawartej przez IOP PAN z GIOŚ powiązana była realizacja obowiązków powierzonych osobie fizycznej.

(akta kontroli str. 1077-1278)

Przykładowo, umowa o dzieło nr 319/N/2013 zawarta 3 czerwca 2013 r. dotyczyła wykonania badań monitoringowych dla monitorowanych w ramach Umowy 2012 gatunków: ponurek Schneidera, bogatek wspaniałe, rozmiazg kolweński, średzinka, konarek tajgowy, pachnica dębowa. Umowę należało wykonać do 15 października 2013 r. Potwierdzenie, że praca została przyjęta jako wykonana zgodnie z warunkami umowy odnotował na dokumencie pn.: *Rachunek Jednorazowy Nr rej. Umowy 319/N/2013* kierownik projektu i dyrektor IOP PAN w dniu 18 października 2013 r. Zgodnie z Umową 2012 wymienione gatunki miały być monitorowane w ramach etapu I i III³⁷ ww. umowy, a raport o stanie gatunku wchodził w skład realizacji Zadania 7. *Przygotowanie materiału do publikacji w Biuletynie Monitoringu Przyrody w ramach Biblioteki Monitoringu Środowiska, którego termin realizacji upływał 15 października 2013 r.*

(akta kontroli str. 1195-1200).

Dyrektor wyjaśniła, że jeżeli *po rozpoczęciu procedur przetargowych przez GIOŚ i przeanalizowaniu udostępnionej, zgodnie z procedurami dokumentacji okazywało się, że aby zobowiązania objęte umową mogły być zrealizowane konieczne było wykonanie niektórych czynności przed zawarciem umowy, podejmowaliśmy decyzję o ustnym zleceniu wykonania tych czynności wykonawcom. W naszej ocenie było to działanie racjonalne i mniej ryzykowne, niż zwlekanie z wykonaniem tych czynności.*

(akta kontroli str. 171-173)

Przed zawarciem umowy 2012 z GIOŚ, Instytut pobierał od osób niezatrudnionych w IOP PAN na podstawie stosunku pracy, zobowiązania³⁸. Na podstawie tego dokumentu, osoba składająca zobowiązanie, zobowiązała się *do pełnego udostępnienia (na wyłączność) Instytutowi (...) wszystkich zasobów niezbędnych do prawidłowego wykonania zamówienia tj. mojej osoby, wiedzy i doświadczenia na cały okres realizacji w/w zamówienia tj. od dnia podpisania zobowiązania do dnia zakończenia realizacji w/w zamówienia tj. do dnia 30.09.2015 r. (zgodnie z SIWZ). Jak również zobowiązuję się do bezpośredniego zaangażowania się w realizację w/w zamówienia zgodnie z moim wykształceniem oraz dziedziną, którą się zajmuję.*

³⁷ Termin realizacji upływał odpowiednio: 30 listopada 2012 r. i 7 maja 2013 r.

³⁸ Pełna nazwa dokumentu: *Zobowiązanie innych podmiotów do udostępnienia osób zdolnych do wykonania zamówienia.*

(akta kontroli str. 350-369)

Dyrektor Instytutu wyjaśniła, że w przypadku umów 2015 i 2020 zobowiązania takie składane były jako deklaracje ustne. Żadna z osób, które zobowiązały się ustnie do wykonania zadania nie wycofały się z deklaracji. Po podpisaniu umowy z GIOŚ, IOP PAN zawierał umowy cywilnoprawne z wykonawcami, którzy złożyli powyższe deklaracje. Specjaliści, którzy współpracują z IOP PAN przy realizacji zadań monitoringowych to osoby, które współpracują naukowo z pracownikami Instytutu również przy realizacji innych zadań i projektów naukowych. W związku z powyższym, ryzyko, że któryś z wykonawców odmówi wykonania zadań jest w praktyce wyeliminowane, ponieważ taka osoba podważyłaby swoją rzetelność.

(akta kontroli str. 1353-1356)

W przedłożonych do kontroli wydrukach raportów/sprawozdań dotyczących poszczególnych gatunków/siedlisk wskazano nazwiska koordynatorów, wymienionych w wykazach kadrowych zamieszczonych w załącznikach do zawartych umów z GIOŚ. W raportach dla gatunku na stanowisku i raportach dla siedliska na stanowisku, które stanowiły podstawę sporządzenia raportów dla gatunku/siedliska, zamieszczano jedynie nazwisko eksperta lokalnego.

(akta kontroli str. 174-179, 670-842)

Opiekun naukowy wyjaśnił, że IOP PAN, przygotowując ofertę dla Zamawiającego, *uwzględniał kryteria dotyczące wykonawców poszczególnych zadań, które były określone przez zamawiającego w SIWZ, czyli tym samym dokonywał weryfikacji potencjału kadrowego.*

(akta kontroli str. 180-185)

Dyrektor wyjaśniła, że w trakcie realizacji umów z GIOŚ nie zaistniały przypadki konieczności zmian składu osób wskazanych w załącznikach jako wykonawcy zawartych umów.

(akta kontroli str. 171-173)

9.

Opis terminowości realizacji przez IOP PAN poszczególnych etapów w trzech zakończonych umowach został przedstawiony szczegółowo w pkt 2 wystąpienia pokontrolnego.

W ramach realizacji poszczególnych etapów realizowano m.in. zadania:

- w Umowie 2012 Zadanie 2. *Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych* – realizowane było w ramach pięciu etapów, a sprawozdanie z realizacji tego zadania³⁹ sporządzono 9 grudnia 2014 r., tj. 35 dni po terminie wskazanym w umowie.
- w Umowie 2015 Zadanie 1B1. *Opracowanie wyników monitoringu dla poszczególnych gatunków badanych w ramach Projektu* – realizowane było w ramach siedmiu etapów, a sprawozdanie z realizacji tego zadania sporządzono 27 lutego 2019 r, tj. dwa dni przed terminem ustalonym Umową 2015.
- w Umowie 2020 Zadanie 2. *Sprawozdania z monitoringu gatunków*⁴⁰ zrealizowano w ramach etapu VI, a sprawozdanie przekazano do GIOŚ w dniu 16 lutego 2022 r, tj. 15 dni po terminie wskazanym w Umowie 2020.

Z każdej z ww. umów wynikał obowiązek sporządzania raportów/sprawozdań dla poszczególnych gatunków objętych monitoringiem, co zostało zrealizowane przez IOP PAN.

³⁹ Sprawozdanie nie odnosiło się do realizacji części 2B1 Zadania 2., dotyczącej modyfikacji strony internetowej.

⁴⁰ Zgodnie z Załącznikiem nr 1 do Umowy 2020, przedmiotem Zadania 2. było opracowanie przez Wykonawcę sprawozdań z monitoringu dla każdego monitorowanego gatunku, dla którego przeprowadzono badania na zaplanowanych w Umowie stanowiskach monitoringowych.

(akta kontroli str. 49-50, 75-128, 139-149, 662-669)

Raporty/sprawozdania dotyczące poszczególnych gatunków/siedlisk były opracowane w oparciu o dane zebranych w trakcie badań terenowych gatunków i siedlisk objętych próbą badawczą, opisaną w pkt 7 wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 598-661, 670-842, 1299-1313)

10.

W okresie objętym kontrolą IOP PAN został dwudziestokrotnie obciążony karami umownymi na łączną kwotę 191 934,35 zł, wynikającymi z:

- Umowy 2012 – 12 106,43 zł;
- Umowy 2015 – 25 089,62 zł
- Umowy 2020 – 154 738,30 zł.

Nalożone kary wahały się od 30 zł⁴¹ do 36 880,31 zł⁴² i zostały zapłacone bez zbędnej zwłoki, w terminie wskazanym przez GIOŚ. W czterech przypadkach, kary zostały potrącone z wynagrodzenia należnego IOP PAN.

Uchybienia stanowiące podstawę nałożenia kar umownych dotyczyły 12 etapów Umowy 2012 (nr II, III, V, VI, VII, VIII, IX, X, XII, XIII, XIV, XV) na podstawie § 8 ust. 1 pkt 1 Umowy 2012. GIOŚ nie naliczył kary za jeden etap (XI) niezrealizowany w terminie, a przekazany do GIOŚ razem sprawozdaniem za etap XII (również przekazany nieterminowo⁴³).

GIOŚ naliczył kary umowne za niezrealizowanie w terminie trzech etapów Umowy 2015 (etap I, II i VI) – na podstawie zapisu § 7 ust 1.

W przypadku Umowy 2020 GIOŚ naliczył kary umowne za wszystkie 8 etapów, tj.:

- niezrealizowanie siedmiu etapów w terminie (I, II, III, V, VI, VII, VIII) – na podstawie § 7 ust. 1,
- niewykonanie/niedostarczenie zdjęć ze stanowiska monitoringowego w dwóch etapach (II i V) na podstawie § 7 ust. 11,
- wykonanie badań monitoringowych w innym terminie niż wskazano w umowie w trzech etapach (II, IV, V) na podstawie § 7 ust. 12,
- opóźnienie w przedstawieniu wzoru sprawozdania z monitoringu gatunku w ramach etapu II na podstawie § 7 ust. 13 umowy,
- nieprzekazanie w terminie materiałów do publikacji w Biuletynie Monitoringu Przyrody w jednym etapie (III) na podstawie § 7 ust. 14.

(akta kontroli str. 139-149, 881-882, 1397-1476)

Opiekun naukowy wyjaśnił, że *opóźnienia w terminach oddania niektórych etapów monitoringu do Zamawiającego wynikały z faktu, że niektórzy wykonawcy oddawali wyniki swoich prac albo w ostatnim możliwym terminie, albo nawet po nim, a IOP PAN nie miał wpływu na te sytuacje, gdyż działało się tak pomimo bieżącego kontrolowania sytuacji, przypominania wykonawcom o terminach i uzyskiwania od nich zapewnień, że wyniki zostaną dostarczone w odpowiednim czasie. Opiekun naukowy wskazał, że opóźnienia dostarczania wyników przez niektórych wykonawców powodowało opóźnienia, gdyż pomimo tego, że większość prac została ukończona w terminie, brak danych dla kilku gatunków uniemożliwił oddanie całości dokumentacji danego etapu.*

⁴¹ Kwota zapłacona 28 maja 2013 r., tj. następnego dnia po otrzymaniu pisma 1 DM/1/2013/F informującego o nałożeniu kary umownej za opóźnienie w realizacji II etapu prac w ramach Umowy 2012.

⁴² Kwota zapłacona 27 lipca 2022 r., tj. po 9 dniach roboczych od otrzymania pisma DMS-MPR.505.4.1.2022.8 informującego o nałożeniu kary umownej za 59 dni opóźnienia w wykonaniu prac w ramach etapu VII Umowy 2020.

⁴³ Za opóźnienie w przekazaniu opracowania wstępnego wyniku realizacji zadania z etapu XII GIOŚ nałożył karę, notą obciążeniową DM/1/2015/F z 7 sierpnia 2015 r., zgodnie z § 8 ust. 2 Umowy 2012 w wysokości 255,84 zł.

Dodatkowo Opiekun naukowy w odpowiedzi na pytanie, jakie działania podejmowano, aby nie dopuścić do sytuacji, w której IOP PAN był obciążany karami umownymi wyjaśnił, że w trakcie wykonywania badań monitoringowych (...) koordynatorzy odpowiedzialni za poszczególne grupy gatunków kontaktowali się indywidualnie ze wszystkimi wykonawcami weryfikując stopień zaawansowania prac terenowych. Ponadto, (...) przed zakończeniem prac koordynatorzy przypominali wykonawcom o terminie oddania wyników, uzyskiwali zapewnienia, że wyniki zostaną przekazane IOP PAN w terminie. Pomimo tego, ze względu na fakt, że zespół wykonawców był bardzo liczny, kilkudziesięcio- a czasami kilkuset osobowy, zdarzały się pojedyncze sytuacje, które skutkowały opóźnieniem złożenia całości dokumentacji do Zamawiającego i w konsekwencji - karami umownymi.

(akta kontroli str. 180-185)

W umowach cywilnoprawnych zawieranych z osobami realizującymi zadania związane z wykonaniem umów z GIOŚ, a niezatrudnionymi na umowę o pracę w IOP PAN zamieszczono zapis: *jeśli Wykonawca – z przyczyn, za które ponosi on odpowiedzialność – nie dotrzyma terminów (...) Zamawiający ma prawo nałożyć na Wykonawcę karę za każdy dzień zwłoki w wysokości 1% ogólnego wynagrodzenia.*

(akta kontroli str. 1077-1278)

Dyrektor wyjaśniła, że problemem dla IOP PAN mogło być oddanie w ostatnim możliwym terminie (czyli np. w dniu określonym jako ostatni dla oddania) ponieważ czas założony na wykonanie sprawozdania okazał się zbyt krótki i ostateczne opóźnienia wynikały z naszej strony. Jeśli zdarzyło się sporadycznie, że ekspert opóźnił się z oddaniem pracy, to były to opóźnienia minimalne np. 1 dniowe i zawsze usprawiedliwione problemem rodzinnym, zdrowotnym - czysto ludzkim i nieprzewidywalnym. Odstępowałam wówczas od nałożenia kary ze względu na zbyt niską jej wartość. Zbyt krótki okres pomiędzy oddaniem prac przez eksperta, a oddaniem sprawozdania przez IOP PAN często nie mógł być wydłużony ze względu na późno podpisywane umowy ze strony GIOŚ.

(akta kontroli str. 1323-1327)

Opiekun naukowy, zajmujący również stanowisko Dyrektora IOP PAN w czasie realizacji Umowy 2012 i Umowy 2015, wyjaśnił, że przypadki oddawania przez wykonawców wyników swoich prac po terminie były zupełnie jednostkowe (...), nie przekraczały dwóch dni. Wykonawcy tłumaczyli te opóźnienia niespodziewanymi i niemożliwymi do przewyżczenia sytuacjami losowymi, np. chorobą własną lub dziecka (...) niektórzy wykonawcy oddawali wyniki swoich prac w ostatnim możliwym terminie, na przykład wieczorem ostatniego dnia obowiązującej ich umowy. Tak więc literalnie nie było to niedotrzymanie warunków umowy i nie można było z tego tytułu żądać od wykonawców kar umownych. Jednak konieczność sprawdzenia i zweryfikowania danych przez koordynatorów odpowiedzialnych za poszczególne działy, a także scalenie całości przez koordynatora głównego powodowało niedotrzymanie terminu oddania całości dokumentacji danego etapu. Niestety, nie można było zawrzeć umów z ekspertami lokalnymi ze znacznie wcześniejszymi terminami dostarczenia danych do IOP PAN, aby pozostawić IOP PAN więcej czasu na prace końcowe nad całością dokumentacji. Spowodowane to było faktem, że umowy na realizację monitoringów były podpisywane przez GIOŚ bardzo późno, a okresy realizacji nieraz bardzo obszernych prac terenowych były niezwykle napięte.

(akta kontroli str. 180-185, 766-790)

W odpowiedzi na pytania, czy na etapie ubiegania się o udzielenie zamówienia na monitoring przyrody, IOP PAN zgłaszał potencjalne problemy z dotrzymaniem terminów wskazanych w harmonogramie bądź negocjował terminy zakończenia etapów/i lub terminy wykonania prac terenowych, ewentualnie czy w inny sposób

próbował zabezpieczyć swoje interesy w przypadku problemów z realizacją umowy, Dyrektor Instytutu wskazała m.in.:

Nie było pisemnych zgłoszeń. Na etapie ubiegania się o udzielenie zamówienia zakładaliśmy, że terminy chociaż krótkie są możliwe do wykonania. (...) Umowa 2020-2022 realizowana była w bardzo trudnych i niemożliwych do przewidzenia warunkach pandemicznych, które utrudniały normalne funkcjonowanie i prowadzenie badań. (...) z uwagi na wskazane wyżej ryzyka, związane z niedotrzymaniem terminu wykonania Umowy, przy wyliczeniu ceny ofertowej uwzględniono ryzyko związane z potencjalnym naliczeniem przez Zamawiającego kar umownych. Uwzględniono przy tym, że Zamawiający jest podmiotem sektora finansów publicznych w związku z tym zapłacone kary umowne stanowią będą środki publiczne. (...) Nie negocjowaliśmy ponieważ wiedzieliśmy, że nie ma możliwości dokonania zmian w umowie. Potwierdzenie tej wiedzy mieliśmy w 2023 r. kiedy to propozycje zmian w umowie wysłane do GIOŚ-iu nie zostały zaakceptowane chociaż zostały umotywowane. (...) Zmiany terminów wykonania prac terenowych wynikały często z powodów niekorzystnych warunków pogodowych lub zmian w zachowaniach zwierząt niemożliwych do przewidzenia i wcześniejszych negocjacji, jednak zgodnych z metodyką badań, która daje możliwość uzasadnionych odstępstw. Niestety wpisanie przez GIOŚ sztywnych terminów do OPZ nie zawsze było zgodne z metodyką monitoringu danego gatunku. (...) GIOŚ wymagał wcześniejszego informowania o zmianach, co w zasadzie nie było możliwe.

W załączeniu do wyjaśnień, Dyrektor przedłożyła pismo z 27 kwietnia 2023 r.⁴⁴, skierowane do GIOŚ wraz z propozycjami zmian do Umowy 2023. Proponowane zmiany dotyczyły m.in.: zmniejszenia kary umownej (§ 7 ust. 1, 5, 8). Wymienione propozycje zmian nie zostały uwzględnione.

(akta kontroli str. 1350-1352, 1357-1396)

11.-12.

W latach objętych kontrolą, IOP PAN nie występował o waloryzację wynagrodzenia w związku ze zmianą wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych, a wynagrodzenie z tytułu umów zawartych z GIOŚ nie było waloryzowane z tego powodu.

(akta kontroli str. 133-135)

Dyrektor wyjaśniła, że nie występowała o waloryzację wynagrodzenia w związku ze zmianą wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych, ponieważ *umowa nie przewidywała takiego zapisu.*

(akta kontroli str. 174-175)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W okresie objętym kontrolą nieterminowo zrealizowano łącznie 23 etapy, co skutkowało nieterminowym przekazaniem do GIOŚ sprawozdań z 13 etapów zrealizowanych w ramach Umowy 2012, 3 etapów zrealizowanych w ramach Umowy 2015 i 7 etapów zrealizowanych w ramach Umowy 2020. Opóźnienia wahały się od 22 do 207 dni w przypadku 13 etapów realizowanych w ramach Umowy 2012, od 7 do 95 dni w przypadku 3 etapów realizowanych w ramach Umowy 2015 i od 1 do 60 dni w przypadku 7 etapów realizowanych w ramach Umowy 2020.

(akta kontroli str. 51-128, 192-194, 415-417)

Dyrektor wyjaśniła, że powodem opóźnień było nieterminowe przekazywanie danych przez ekspertów lokalnych, a opóźnienie przekazania nawet niewielkiej liczby danych

⁴⁴ Znak: DA-421-14-4/23.

skutkowało w opóźnieniu oddania całego etapu. Wskazała także, że Umowa 2020 realizowana była w trudnych warunkach pandemicznych, a także występowały w 2021 r. problemy z wpisywaniem rekordów do bazy GIOŚ (dostęp do bazy przez administratora, wprowadzanie zdjęć, niezapisywanie wprowadzanych danych).

(akta kontroli str. 173-174, 982-1006)

Opiekun naukowy wyjaśnił, że *Harmonogram prac związany z monitoringiem przyrody każdorazowo znajdował się w dokumentacji przetargowej ogłaszanej przez Zamawiającego i to zleceniodawca ten harmonogram przygotowywał. Jeżeli IOP PAN stawał do przetargu i go wygrał, to harmonogram ten stawał się automatycznie harmonogramem prac dla IOP PAN.*

(akta kontroli str. 180-185)

Dyrektor wyjaśniła, że IOP PAN nie miał wpływu na zatwierdzenie harmonogramu monitoringu, ponieważ to GIOŚ określał harmonogram i zakres prac, a Instytut dowiadywał się o tym dopiero po ukazaniu się ogłoszenia o zamówieniu. Na etapie podpisywania umowy przyjmowano harmonogram zaproponowany przez GIOŚ, ponieważ nie było możliwości dokonywania w nim żadnych zmian.

Plany badań dla Instytutu opiniowane są przez Radę Naukową na okres 4 lat (2023-2026; 2019-2022; 2015-2018; 2011-2014) i dotyczą badań naukowych. Na etapie przygotowania oferty przetargowej dyrektor ocenia i określa jacy pracownicy, zatrudnieni w IOP PAN będą mogli brać udział w realizacji zlecenia jako koordynatorzy lub/i eksperci. W przypadku osób zatrudnionych na stanowiskach pozanaukowych, zlecenie wykonania zadań nie powoduje konieczności zmian w realizacji założonych planów. To osoby, które wykonują powierzone im zadania bez obowiązku prowadzenia badań naukowych, zatem dodatkowe zadania nie wprowadzają ryzyka niewykonania założonych planów naukowych. Pracownicy naukowci, jeśli zostaną wskazani do wykonania zadań związanych z realizacją zlecenia GIOŚ, mają możliwość pogodzenia pracy naukowej z wykonaniem planów badawczych. W skład obowiązków pracowników naukowych wchodzi obowiązek starania się i realizacji projektów badawczych. Jeśli zatem pracownik naukowy nie posiada swojego projektu badawczego, może część czasu pracy wykorzystać na potrzeby realizacji zlecenia bez ryzyka niewykonania planów badawczych.

(akta kontroli str. 171-173)

2. Trzykrotnie (etap: II, IV, V) zrealizowano badania terenowe w innym terminie niż wynikający z Umowy 2020 (przyjętej metodyki), za co GIOŚ nałożył na IOP PAN kary umowne. Kary zostały nałożone za wykonanie badań terenowych na stanowisku monitoringowym gatunku w terminie innym niż wskazany w załączniku nr 1 do umowy - § 7 ust. 12 Umowy 2020⁴⁵.

(akta kontroli str. 139-149)

Dyrektor wyjaśniła, że realizacja w innym terminie spowodowana była złymi warunkami terenowymi w założonym metodyką terminie. Termin nałożony przez metodykę powinien być traktowany jako optymalny, ale nie niezbędnie konieczny, co oznacza, że powinna istnieć możliwość niewielkiego przesunięcia czasowego, jeśli ekspert gwarantuje swoją wiedzą i doświadczeniem, że przesunięcie to daje możliwość przeprowadzenia odpowiednich obserwacji zgodnych z metodyką. Aktualne, niezaprzeczalne zmiany klimatyczne i anomalie klimatyczne powodują, że pojawiają się nagłe i gwałtowne zjawiska, które mogą uniemożliwić przeprowadzenie obserwacji w wymaganym terminie np. silne i gwałtowne opady deszczu spowodują nagłe wezbrania rzeczne, które mogą uniemożliwić dotarcie do wyznaczonego miejsca. Wówczas należy odczekać i może się zdarzyć, że ostateczne bezpieczne

⁴⁵ Kary z tego tytułu za poszczególne etapy wyniosły: etap II – 3 700 zł, etap IV – 25 650 zł, etap V 3 550 zł.

dotarcie będzie możliwe dzień lub dwa po terminie wpisanym do metodyki. Niestety „Metodyki” są traktowane przez zleceniodawcę zbyt pryncypialnie i odstęstwo nawet jeden dzień jest traktowane jako brak zgodności z przyjętą metodyką.

(akta kontroli str. 171-173, 1323-1327)

W odniesieniu do etapu II, Dyrektor Instytutu wyjaśniła, że dwóch pracowników IOP PAN wykonało badania terenowe gatunku skójką gruboskorupowa. Opóźnienia wynikały z faktu, że czas przeznaczony na przeprowadzenie monitoringu okazał się zbyt krótki. Prace terenowe zostały wykonane starannie i pomimo zmiennej pogody. Nieznaczne przesunięcie terminu nie wpłynęło negatywnie na jakość otrzymanych wyników.

(akta kontroli str. 1353-1356)

W odniesieniu do etapu IV, Dyrektor wyjaśniła, że badania były prowadzone przez dwóch ekspertów zewnętrznych, zatrudnionych na umowę cywilnoprawną. Wykonanie monitoringu w terminie innym niż w metodyce dotyczyło gatunku *wydra europejska* i wynikało z niesprzyjających warunków pogodowych: przedłużającego się zlodzenia i zalegania pokrywy śnieżnej, a następnie ulewnych deszczy i podniesionego poziomu wód. Wydłużenie terminu prac monitoringowych nie wpłynęło na wykrywalność obecności wydry na badanych stanowiskach, jednak mogło spowodować rejestrowanie mniejszej liczby odchodów i przez to zniżenie wartości indeksu populacyjnego. Metodyka monitoringu dopuszcza taki wyjątek, wobec powyższego Dyrektor uznała, że Instytut nie był uprawniony do dochodzenia roszczeń finansowych wobec wykonawców, ponieważ wykonali oni badania w terminie dopuszczalnym przez metodykę.

(akta kontroli str. 1353-1356)

W dniu 1 grudnia 2020 r. Instytut zawarł umowę o dzieło z przeniesieniem praw autorskich nr 1N/2020/12 z ekspertem 1, która obejmowała wykonanie dzieła, tj.:

- zadanie nr 1. *Analiza danych i autorskie opracowanie wyników, w tym przeprowadzenie prac monitoringowych dla gatunków: bóbr i wydra, zgodnie z ustaloną metodyką i harmonogramem, na 10 stanowiskach (...)* – wykonanie zadania do dnia 15 sierpnia 2021 r.; I rata wynagrodzenia w wysokości 40 000 zł⁴⁶;
- zadanie nr 2. *Autorskie opracowanie stanu ochrony bobra i wydry, zgodnie z ustalonym schematem, w tym opisowe podsumowanie aktualnego stanu ochrony gatunku i jego parametrów skali regionów biogeograficznych, opis tendencji zmian w stanie ochrony gatunku na podstawie wyników MGSP oraz publikacji naukowych, opis najistotniejszych zagrożeń, rejestrowanych na stanowiskach monitoringowych, zalecane działania ochronne* – wykonanie zadania w terminie do 5 stycznia 2022 r.; II rata wynagrodzenia w wysokości 10 000 zł.

Zadanie nr 1, obejmujące prace monitoringowe, zostało odebrane bez zastrzeżeń na podstawie protokołu odbioru z 20 sierpnia 2021 r., tj. przed terminem wykonania IV etapu (3 września 2021 r.).

W dniu 1 grudnia 2020 r. Instytut zawarł umowę o dzieło z przeniesieniem praw autorskich nr 2/N/2020/12 z ekspertem 2, która obejmowała wykonanie dzieła, tj. *Analizę danych i autorskie opracowanie wyników, w tym przeprowadzenie prac monitoringowych dla gatunków: bóbr i wydra, zgodnie z ustaloną metodyką i harmonogramem, na 10 stanowiskach (...)* – wykonanie zadania do 15 sierpnia 2021 r.; wynagrodzenie w wysokości 40 000 zł. Dzieło, obejmujące prace monitoringowe, zostało odebrane bez zastrzeżeń na podstawie protokołu odbioru z 10 października 2021 r., tj. po terminie wykonania IV etapu (3 września 2021 r.).

⁴⁶ Kwoty wynagrodzeń ekspertów zewnętrznych podane brutto.

W obu umowach z ekspertami, zawarto postanowienie, że w przypadku zwłoki w przekazaniu dzieła w terminie, o którym mowa w § 3 ust. 1 lub naruszenia terminów wskazanych w § 3 ust. 2 i 4, zamawiający uprawniony jest do naliczenia kary umownej w wysokości 1% wynagrodzenia, o którym mowa w § 7 ust. 1 za każdy dzień zwłoki (§ 6 ust. 2).

(akta kontroli str. 1477-1504)

W odniesieniu do etapu V, Dyrektor Instytutu wyjaśniła, że opóźnienia dotyczyły trzech gatunków: czerwończyk fioletek, czerwończyk nieparek i kozioróg dębosz. *W sumie spośród ekspertów 2 osoby to pracownicy IOP PAN i 5 ekspertów spoza IOP PAN. Ponadto wskazała, że opóźnienia w kontrolach wynikały z powodu niesprzyjających warunków pogodowych, które miały także wpływ na rozwój stadiów preimaginalnych, a to z kolei spowodowało przesunięcie pojawienia się drugiego pokolenia osobników dorosłych. Nie była to więc wina eksperta i trudno w takiej sytuacji dochodzić roszczeń regresowych i uznać zadanie za źle wykonane.*

(akta kontroli str. 1353-1356)

W odniesieniu do ekspertów wymienionych w wyjaśnieniach Dyrektor Instytutu oraz w oparciu o dołączoną do wyjaśnień dokumentację stwierdzono, że z ekspertem 1 zawarto w dniu 15 czerwca 2021 r. umowę o dzieło z przeniesieniem praw autorskich nr 55/N/2021/06. Przedmiotem umowy było dzieło, tj. *Analiza danych i autorskie opracowanie wyników, w tym przeprowadzenie prac monitoringowych dla czerwończyka fioletka, zgodnie z ustaloną metodyką i harmonogramem, na stanowisku Sokołowice koło Oleśnicy*. Termin wykonania umowy upływał 20 września 2021 r., a wynagrodzenie wynosiło 2 000 zł. Przedmiot umowy, obejmujący prace monitoringowe, został odebrany bez zastrzeżeń na podstawie protokołu odbioru z 18 listopada 2021 r., tj. po terminie wykonania V etapu (3 listopada 2021 r.).

Z ekspertem 2 zawarto dwie umowy o dzieło z przeniesieniem praw autorskich:

- nr 68/N/2021/06 w dniu 1 czerwca 2021 r., której przedmiotem była *Analiza danych i autorskie opracowanie wyników, w tym przeprowadzenie prac monitoringowych, zgodnie z ustaloną metodyką i harmonogramem dla kozioroga dębosza na stanowisku Nowy Młyn, dla modraszka ariona na stanowiskach (...), dla przeplatki aurinii na stanowiskach (...)* – termin wykonania umowy upływał 15 września 2021 r., a wynagrodzenie wynosiło 15 250 zł; przedmiot umowy, obejmujący prace monitoringowe, został odebrany bez zastrzeżeń na podstawie protokołu odbioru z 10 listopada 2021 r., tj. po terminie wykonania V etapu (3 listopada 2021 r.);
- nr 19/N/2021/12 w dniu 1 grudnia 2021 r., której przedmiotem była *Analiza danych i autorskie opracowanie wyników, w tym przeprowadzenie prac monitoringowych, zgodnie z ustaloną metodyką i harmonogramem dla czerwończyka nieparka na 16 stanowiskach (...)* – termin wykonania umowy upływał 15 stycznia 2022 r., a wynagrodzenie wynosiło 8 000 zł; przedmiot umowy, obejmujący prace monitoringowe, został odebrany bez zastrzeżeń na podstawie protokołu odbioru z 11 marca 2022 r., tj. po terminie wykonania V etapu (3 listopada 2021 r.).

Z ekspertem 3 zawarto w dniu 1 czerwca 2021 r. umowę o dzieło z przeniesieniem praw autorskich nr 59/N/2021/06. Przedmiotem umowy było dzieło, tj. *Analiza danych i autorskie opracowanie wyników, w tym przeprowadzenie prac monitoringowych, zgodnie z ustaloną metodyką i harmonogramem, dla kozioroga dębosza na 4 stanowiskach: (...) oraz dla pachnicy dębowej na (...)*. Termin wykonania umowy upływał 15 września 2021 r., a wynagrodzenie wynosiło 16 800 zł. Przedmiot umowy, obejmujący prace monitoringowe, został odebrany bez zastrzeżeń na podstawie protokołu odbioru z 25 października 2021 r., tj. przed terminem wykonania V etapu (3 listopada 2021 r.).

We wszystkich powyższych umowach, w § 6 ust. 2 zawarto postanowienie, że w przypadku zwłoki w przekazaniu dzieła w terminie, o którym mowa w § 3 ust. 1 lub naruszenia terminów wskazanych w § 3 ust. 2 i 4, zamawiający uprawniony jest do naliczenia kary umownej w wysokości 1% wynagrodzenia, o którym mowa w § 7 ust. 1 za każdy dzień zwłoki.

(akta kontroli str. 1353-1356, 1505-1574)

NIK zwraca uwagę, że w świetle orzecznictwa wydanego na podstawie art. 476 Kodeksu cywilnego⁴⁷, istnieje różnica między zwłoką a opóźnieniem. Zwłoka dłużnika polega na tym, iż niedotrzymanie terminu spełnienia świadczenia następuje na skutek okoliczności, za które ponosi on odpowiedzialność, w szczególności np. za winę własną. W sytuacji, gdy w umowie wprowadzona jest instytucja zwłoki, przyjmuje się domniemanie prawne, iż niewykonanie zobowiązania w terminie nastąpiło z przyczyn, za które dłużnik odpowiada. Zwłoka jest zatem kwalifikowanym opóźnieniem w wykonaniu zobowiązania. Dochodzi więc do niej wówczas, gdy dłużnik nie spełnia świadczenia w następstwie okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność. Opóźnienie występuje, gdy dłużnik nie spełnia świadczenia w ustalonym terminie bez względu na przyczyny jakie za tym stoją, tj. czy były one zawinione przez dłużnika czy nie. Opóźnienie jest zatem szerszą kategorią i obejmuje także przypadek zwłoki, będącej jej kwalifikowaną postacią. Jeżeli natomiast strony w umowie zastrzegły kary umowne w każdym wypadku niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy są przyczyny, które spowodowały niedotrzymanie przez dłużnika terminu wykonania zobowiązania⁴⁸.

W świetle wyjaśnień Dyrektor Instytutu, wykonawcy (eksperci zewnętrzni) nie ponosili odpowiedzialności za okoliczności powodujące niedotrzymanie terminu, tj. niesprzyjające warunki pogodowe.

3. Dwukrotnie nie dostarczono kompletu zdjęć ze stanowisk monitoringowych (etap II i V), za co na IOP PAN została nałożona kara umowna za niedostarczenie zdjęć lub zdjęcia dostarczone z inną datą kontroli niż podana w raporcie z monitoringu na danym stanowisku - § 7 ust. 11 Umowy 2020⁴⁹.

(akta kontroli str. 139-149)

Dyrektor wyjaśniła, że ekspert miał problem z wykonaniem zdjęć np. problemy z zasięgiem lub problemy z telefonem lub aparatem fotograficznym.

(akta kontroli str. 1323-1327)

W odniesieniu do etapu II, Dyrektor Instytutu wyjaśniła, że brakowało dziewięciu zdjęć, od dwóch ekspertów zewnętrznych, ponieważ mieli oni problem z telefonami. Brak zdjęć ujawnił się w toku jednej z dwóch kontroli, tak więc dokumentacja fotograficzna była wykonana.

(akta kontroli str. 1353-1356)

Z ekspertem 1 zawarto umowę o dzieło z przeniesieniem praw autorskich nr 11/N/2020/10 w dniu 6 października 2020 r. Przedmiotem umowy było dzieło, tj. *Analiza danych i autorskie opracowanie wyników, w tym przeprowadzenie prac monitoringowych, dla gatunków: poczwarówka Geyera na 3 stanowiskach (...); poczwarówka jajowata na 1 stanowisku (...); poczwarówka zwężona na 3 stanowiskach (...)* zgodnie z ustaloną metodyką i harmonogramem. Termin wykonania umowy upływał 10 grudnia 2020 r., a wynagrodzenie wynosiło 5 444,79 zł. Przedmiot umowy, obejmujący prace monitoringowe, został odebrany bez zastrzeżeń na podstawie protokołu odbioru z 23 grudnia 2020 r., tj. po terminie wykonania II etapu (16 listopada 2020 r.).

⁴⁷ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2023 r. poz. 1610 ze zm.).

⁴⁸ Na podstawie: Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 19.04.2018 r., I ACa 1163/17, SIP LEX nr 2563276.

⁴⁹ Kary z tego tytułu za poszczególne etapy wyniosły: etap II – 450 zł, etap V – 900 zł.

Z ekspertem 2 zawarto umowę o dzieło z przeniesieniem praw autorskich nr 15/N/2020/10 w dniu 6 października 2020 r. Przedmiotem umowy było dzieło, tj. *Analiza danych i autorskie opracowanie wyników, w tym przeprowadzenie prac monitoringowych, dla gatunków: poczwarówka Geyera na 4 stanowiskach: (...); poczwarówka jajowata na 2 stanowiskach: (...); poczwarkówka zwężona na 2 stanowiskach: (...), zgodnie z ustaloną metodyką i harmonogramem.* Termin wykonania umowy upływał 10 grudnia 2020 r., a wynagrodzenie wynosiło 8 000 zł. Przedmiot umowy, obejmujący prace monitoringowe, został odebrany bez zastrzeżeń na podstawie protokołu odbioru z 23 grudnia 2020 r., tj. po terminie wykonania II etapu (16 listopada 2020 r.).

W obu umowach z ekspertami, w § 6 ust. 2 zawarto postanowienie, że w przypadku zwłoki w przekazaniu dzieła w terminie, o którym mowa w § 3 ust. 1 lub naruszenia terminów wskazanych w § 3 ust. 2 i 4, zamawiający uprawniony jest do naliczenia kary umownej w wysokości 1% wynagrodzenia, o którym mowa w § 7 ust. 1 za każdy dzień zwłoki.

(akta kontroli str. 1575-1594)

W odniesieniu do etapu V, Dyrektor Instytutu wyjaśniła, że brakowało 18 zdjęć. Dotyczyło to 6 ekspertów spoza IOP PAN. *Brak zdjęć był spowodowany np. złe działającym telefonem lub braku aparatu z geolokalizacją. Suma kary to 900 zł, gdzie ściąganie kary za brak pojedynczych zdjęć jest często czaso- i kosztochłonne niż zysk, jaki mógłby powstać.* Dyrektor wskazała również, że *przewodzenie badań w innym terminie niż OPZ było przynajmniej częściowo spowodowane czynnikami pogodowymi, jednak były one zgodne z metodyką. Nadto, uwzględniając koszty dochodzenia roszczeń od ekspertów i ryzyko oddalenia powództwa uznano, że finalnie kwota uzyskana z tytułu uwzględnienia części roszczeń regresowych może być wyższa niż koszty sądowe jakie musiałby ponieść Instytut. Zwracam także uwagę, że cały monitoring z okresu 2020-2022 prowadzony był w okresie pandemii i obostrzeń z nią związanych, brakiem systemowych rozwiązań oraz koniecznością ochrony zdrowia i życia ekspertów i pracowników realizujących zlecenie.*

W odniesieniu do ekspertów wymienionych w wyjaśnieniach Dyrektor Instytutu oraz w oparciu o dołączoną do wyjaśnień dokumentację stwierdzono, że:

- z ekspertem 1 zawarto umowę o dzieło z przeniesieniem praw autorskich nr 49/N/2021/07 w dniu 1 lipca 2021 r., której przedmiotem było m.in. przeprowadzenie prac monitoringowych dla modraszków nausitousa i telejusa, z terminem wykonania do 20 września 2021 r.; wynagrodzenie wynosiło 3 000 zł; przedmiot umowy, obejmujący prace monitoringowe, został odebrany bez zastrzeżeń na podstawie protokołu odbioru z 15 listopada 2021 r., tj. po terminie wykonania V etapu (3 listopada 2021 r.);
- z ekspertem 2 zawarto umowę o dzieło z przeniesieniem praw autorskich nr 52/N/2021/06 w dniu 15 czerwca 2021 r., której przedmiotem było m.in. przeprowadzenie prac monitoringowych dla modraszków nausitousa i ariona, z terminem wykonania do 20 września 2021 r.; wynagrodzenie wynosiło 4 000 zł; przedmiot umowy, obejmujący prace monitoringowe, został odebrany bez zastrzeżeń na podstawie protokołu odbioru z 15 listopada 2021 r., tj. po terminie wykonania V etapu (3 listopada 2021 r.);
- z ekspertem 3 zawarto umowę o dzieło z przeniesieniem praw autorskich nr 63/N/2021/06 w dniu 15 czerwca 2021 r., której przedmiotem było m.in. przeprowadzenie prac monitoringowych dla czerwończyka fioleotka, modraszka nausitousa i pachnicy dębowej, z terminem wykonania do 20 września 2021 r.; wynagrodzenie wynosiło 6 400 zł; przedmiot umowy, obejmujący prace

monitoringowe, został odebrany bez zastrzeżeń na podstawie protokołu odbioru z 18 listopada 2021 r., tj. po terminie wykonania V etapu (3 listopada 2021 r.);

- z ekspertem 4 zawarto umowę o dzieło z przeniesieniem praw autorskich nr 30/N/2021/06 w dniu 1 czerwca 2021 r., której przedmiotem było m.in. przeprowadzenie prac monitoringowych dla kozioroga dębosza, modraszków nausitousa, ariona i telejusa, z terminem wykonania do 15 września 2021 r.; wynagrodzenie wynosiło 10 000 zł; przedmiot umowy, obejmujący prace monitoringowe, został odebrany bez zastrzeżeń na podstawie protokołu odbioru z 10 listopada 2021 r., tj. po terminie wykonania V etapu (3 listopada 2021 r.);
- z ekspertem 5 zawarto umowę o dzieło z przeniesieniem praw autorskich nr 24/N/2021/07 w dniu 1 lipca 2021 r., której przedmiotem było m.in. przeprowadzenie prac monitoringowych dla czerwoczyka fioletka, modraszków nausitousa i telejusa oraz przeplatki maturny⁵⁰, z terminem wykonania do 30 września 2021 r.; wynagrodzenie wynosiło 31 000 zł; przedmiot umowy, obejmujący prace monitoringowe, został odebrany bez zastrzeżeń na podstawie protokołu odbioru z 29 listopada 2021 r., tj. po terminie wykonania V etapu (3 listopada 2021 r.);

W każdej umowie, w § 6 ust. 2 zawarto postanowienie, że w przypadku zwłoki w przekazaniu dzieła w terminie, o którym mowa w § 3 ust. 1 lub naruszenia terminów wskazanych w § 3 ust. 2 i 4, zamawiający uprawniony jest do naliczenia kary umownej w wysokości 1% wynagrodzenia, o którym mowa w § 7 ust. 1 za każdy dzień zwłoki.

(akta kontroli str. 1353-1356, 1525-1534, 1545-1564, 1595-1614)

NIK zwraca uwagę, że w świetle orzecznictwa wydanego na podstawie art. 476 Kodeksu cywilnego, istnieje różnica między zwłoką a opóźnieniem. W świetle wyjaśnień Dyrektora Instytutu, wykonawcy (eksperti zewnętrzni) nie ponosili odpowiedzialności za okoliczności powodujące niedotrzymanie terminu, tj. m.in. wadliwie działający sprzęt czy niesprzyjające warunki pogodowe.

4. Przedstawiono wzór sprawozdania z monitoringu gatunku z opóźnieniem. Wzór sprawozdania z monitoringu gatunku miał zostać wykonany zgodnie z zapisem punktu 1.2.4. załącznika nr 1 do Umowy 2020, opisującego Zadanie 2, w terminie do 6 tygodni od dnia podpisania przedmiotowej umowy. IOP PAN został obciążony karą za 15 dni opóźnienia na podstawie § 7 ust. 13 Umowy 2020.

(akta kontroli str. 139-149)

Dyrektor wyjaśniła, że wzór został opracowany z opóźnieniem z powodu nałożenia się różnych zadań w jednym czasie oraz utrudnionych kontaktów z powodu pandemii koronawirusa.

(akta kontroli str. 1323-1327)

5. Nie przekazano w terminie materiałów do publikacji w Biuletynie Monitoringu Przyrody w III etapie Umowy 2020. Materiały te miały zostać przygotowane do publikacji w ramach Zadania 3 do 1 lutego 2021 r. IOP PAN przekazał je z opóźnieniem, co skutkowało nałożeniem kary za 11 dni opóźnienia na podstawie § 7 ust. 14 Umowy 2020.

(akta kontroli str. 139-149)

Dyrektor wyjaśniła, że z powodu pandemii i wprowadzonych obostrzeń oraz konieczności zminimalizowania kontaktów osobistych, pozyskanie koniecznych materiałów do sprawozdania wyniosło więcej czasu niż zakładany stąd opóźnienie w przygotowaniu ostatecznych materiałów do Biuletynu Monitoringu Przyrody.

(akta kontroli str. 1323-1327)

---

⁵⁰ W umowie wprowadzono różne terminy zakończenia monitoringu dla poszczególnych gatunków.

IV. Uwagi i wnioski

Uwagi
Wnioski

NIK nie formułuje uwag.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

1. Podjęcie działań mających na celu zapewnienie terminowej realizacji zadań wynikających z umowy z GIOŚ dotyczącej monitoringu przyrody.
2. Rozważenie wprowadzenia do przyszłych umów z wykonawcami (ekspertami zewnętrznymi), zawieranych w następstwie umowy z GIOŚ w zakresie monitoringu przyrody, zapisów zabezpieczających Instytut na wypadek opóźnień w spełnieniu świadczenia, występujących po stronie ekspertów.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kraków, 30 października 2023

Dyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Krakowie

/-/
Jolanta Stawska

Kontroler
Małgorzata Kram
Specjalista kp.

/-/

.....
podpis